

владних повноважень, адже досягнення належного рівня гендерної рівності – це відповідальність кожного.

Список використаних джерел:

1. Левченко К. Б. Інструменти здійснення маніпуляцій навколо змісту та напрямів державної гендерної політики: Ін-формаційна безпека людини, суспільства, держави. 2019. 143 с.
2. Оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні. Міністерство соціальної політики України: 2022. 69 с. URL: https://www.msp.gov.ua/files/gend_pol/dosl/Oперативний%20гендерний%20аналіз%20ситуації%20в%20Україні.pdf (дата звернення: 05.02.2023).
3. Перші дні повномасштабної війни в Україні: думки, переживання, дії. Перші результати дослідження. Cedos, 36 с. URL: <https://cedos.org.ua/researches/pershi-dni-povnomasshtabnoyi-vijny-v-ukrayini-dumky-perezhyvannya-diyi-analitychna-zapyska-z-pershymy-rezultatamy-doslidzhennya/> (дата звернення: 05.02.2023).
4. Права, ресурси, влада: гендерна рівність у Швеції, Канаді, Франції, Німеччині, Британії та США. Жінки – це 50% успіху України. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/prava-resursi-vlada-genderna-rivnist-u-shvetsiyi-kanadi-frantsiyi-nimechchini-britaniyi-ta-ssha/> (дата звернення: 05.02.2023).
5. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2866-IV. Дата оновлення: 07.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 05.02.2023).
6. Gender Gap – 2021: Розрив збільшується, Україна втратила 15 позицій. Жінки – це 50% успіху України. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/gender-gap-2021-rozryv-zbilshuyetsya-ukrayina-vtratyla-15-pozytsij/> (дата звернення: 05.02.2023).
7. ЄСПЛ у справі «Івашків проти України» (IVASHKIV v. UKRAINE application no. – 59670/14). URL: https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/Огляд-ЄСПЛ_Івашків-проти-України.pdf (дата звернення: 06.02.2023).

Кириленко В. І.,

*доктор економічних наук, професор,
зав. кафедрою економічної теорії,*

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
Київ, Україна*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РІВНЯ ЖИТТЯ

Підготовка й прийняття політичних рішень є важливим методом втілення гендерної проблематики у політичній діяльності. Аналіз світових реалій засвідчує, що саме в цій царині жінка найбільше віддалена, порівняно з чоловіком, саме тут проявляється гендерна нерівність. Політична нерівність статей – це нерівномірність, дисбаланс у становищі жінки й чоловіка при їх політичному волевиявленні та прийнятті політичних рішень. Під егідою ООН розроблене Практичне керівництво щодо запровадження гендерного підходу, яке визначає 12 ступенів застосування гендерного компонента при прийнятті політичних рішень:

- гендерний підхід до складу учасників, які розробляють рішення;
- гендерний підхід до програми, в якій розкривається суть питання;
- гендерний підхід до досягнення рівноправності;
- надання інформації про реальну гендерну ситуацію;
- науковий аналіз гендерного питання;

- урахування гендерного інтересу у рамках певного проекту;
- аргументи на підтримку гендерного підходу;
- реалізація проекту і звітність з позицій гендерного підходу;
- постійний контроль щодо гендерного питання;
- оцінювання досягнень у сфері гендеру;
- конкретизація й уточнення гендерної програми;
- взаємодія в інтересах зміцнення позицій гендерного підходу.

У процесі прийняття політичних рішень на основі гендерного підходу потрібне врахування гендерних особливостей рівня життя суспільства. *Гендерні особливості рівня життя* – наявність пропорцій або диспропорцій, виражених у показниках, що характеризують відмінності у формуванні й отриманні індивідуальних доходів за статевою ознакою.

Всесвітнє дослідження цінностей – World Values Survey, проведене в 32 країнах (59 % населення світу), засвідчило зростання кількості осіб з гендерними упередження серед чоловіків і жінок (рис. 1).

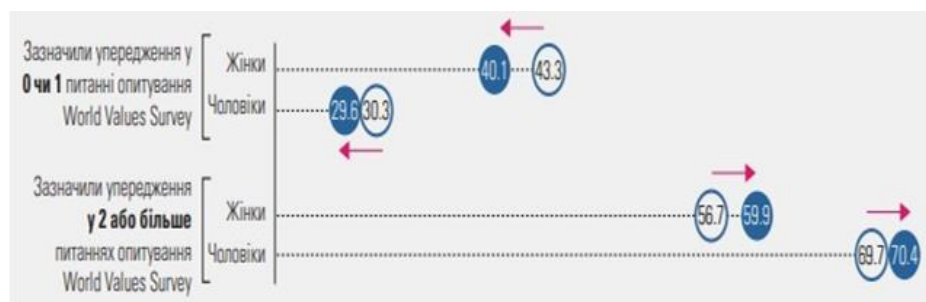

Рис. 1. Упередження щодо гендерної рівності

○ 2010–2015 рр.; ● 2016–2021 рр.

Джерело: [1]

Упередження щодо гендерної рівності стосуються наступних сфер діяльності чоловіків і жінок:

- ✓ політика – від політичних прав до здатності виконувати функції керівника вищого рівня;
- ✓ освіта – важливість університетського диплома;
- ✓ економіка – від права мати роботу до здатності працювати на керівних посадах;
- ✓ фізична недоторканність жінок – від насильства щодо них до репродуктивного здоров'я.

Гендерний індекс людського розвитку (ГІЛР) – показники виміру досягнутого в країні загального рівня розвитку людського потенціалу, що визначають нерівність становища жінок і чоловіків. До індикаторів ГІЛР належать: довголіття, здоров'я, рівень освіти та гідний рівень життя (ВВП на душу населення). ГІЛР існує для визначення рівня соціально-політичного прогресу. Чим більша нерівність між жінками й чоловіками з погляду базових критеріїв розвитку людини, тим нижчий ГІЛР країни (див. табл. 1).

Таблиця 1

Місце України в рейтингах глобального гендерного розриву та індексу людського розвитку

Рейтинг країн за індексом гендерної нерівності (всього 162 країни)				Рейтинг країн за індексом Глобального гендерного розриву (всього 153 країни)			
Країна	Рейтинг за			Країна	Рейтинг за		
	ІГН*	ІЛР**	ІГТР***		ІГН	ІЛР	ІГТР
Швейцарія	1	2	18	Ісландія	9	6	1
Швеція	2	8	4	Норвегія	5	1	2
Данія	3	11	14	Фінляндія	7	2	3
Нідерланди	4	10	38	Швеція	2	8	4
Норвегія	5	1	2	Нікарагуа	05	26	5
Бельгія	6	17	27	Нова Зеландія	4	4	6
Фінляндія	7	12	3	Ірландія	2	3	7
Франція	8	26	15	Іспанія	5	5	8
Ісландія	9	6	1	Руанда	5	57	9
Республіка Корея	10	22	–	Німеччина	9	4	10
...							
Уругвай	59	57	37	Гондурас	16	32	58
Україна	60	88	59	Україна	0	8	59
Коста-Ріка	61	68	13	Хорватія	1	6	60
...							
Чад	160	187	147	Пакистан	36	52	151
Папуа Гвінея Новая	161	155	127	Ірак	31	20	152
Ємен	162	177	153	Ємен	62	67	153

* ІГН – індекс гендерної нерівності; ** ІЛР – індекс людського розвитку; *** ІГТР – індекс гендерного розриву
Джерело: [2, 3]

У сучасних умовах, коли ринок охопив не лише економіку, а й політику, жінки задіяні у суспільних процесах лише з напрацьованими правовими нормами без рівної з чоловіками економічної опори. У даній ситуації чоловік виглядає сильнішим і таким є насправді. Нині власність і управління економікою значною мірою перебувають у чоловічих руках. Великий бізнес має практично чоловіче обличчя. Власність стає могутнім важелем формування владних структур: при висуненні та самовисуненні кандидатів у депутати, проведенні виборчої кампанії, використанні засобів масової комунікації та проходженні до органів влади. Таких економічних важелів, як у чоловіків, жінки не мають і найближчим часом не матимуть. Як об'єкт політичної й економічної влади, жінка втрачає можливості політичного самовизначення й самоствердження, інтелектуального зростання та реальні можливості втілити індивідуальну свободу.

Список використаних джерел:

1. Марценюк Т. О. Рада Європи прийняла нову Стратегію гендерної рівності на 2018–2023 рр. // Українська Гельсінська спілка з прав людини, 01 червня 2018 р. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/rada-evropy-pryjnyala-novu-stratehiyu-hendernoji-rivnosti-na-2018-2023-roky>.
2. Індeksi та показники людського розвитку: Оновлена статистика за 2021 рік. UNDP. Україна: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/wffbmIp> (дата звернення: 12.01.2023).
3. Україна піднялась на 6 позицій в Індексі гендерного розриву. Укрінформ: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/FffbYVf> (дата звернення: 12.01.2020).

Ковальчук Г. О.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та психології,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
Київ, Україна*

НЕДИСКРИМІНАЦІЯ ТА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Згідно вітчизняного законодавства, «*дискримінація* - ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, ...» [5].

У 2011 році були закріплені Керівні принципи ООН у сфері бізнесу та прав людини, які імплементовані в Україні з 2019 року, і таким чином вперше обов'язки захисту прав людини покладаються і на державу, і на підприємства.

Дискримінація виявляється, коли до людей ставляться менш прихильно, аніж до інших людей в подібній ситуації тільки тому, що вони належать, або сприймаються як такі, що належать, до певної групи чи категорії людей. Людей можуть дискримінувати через їх вік, інвалідність, етнічну приналежність, походження, політичні переконання, расу, релігію, стать чи гендер, сексуальну орієнтацію, мову, культуру та з багатьох інших причин. Дискримінація, яка часто є результатом забобонів, робить людей безпорадними, заважає їм стати активними громадянами/громадянками, обмежує розвиток їх навичок і в багатьох ситуаціях доступ до роботи, послуг з охорони здоров'я, освіти або житла [1].